Рефик Личина

КЊИГОВЕЗАЧКА УЛИЦА

ЛИСТОПАДИ, 2026.

У еснафу ситног листопада
шипурци, трњине и глогиње – везиље су
танкопрсте које сваку рампу, караулу
бехаром прекрију;

грабови, базге и брекиње далгасти су
крајпуташи, род рођени пољару Лијану*;
трешње, шљиве, џанарике – да послуже
као сестре, у овој самштини.

А јабуке? Не знам, нити бих волио
да дознам. Неке од њих, као ове
на Хојеу, под коријењем крију
кенотафе.

* „Кривоног чичица лисичјег лица и лукавог погледа”
Б. Ћопић, *Орлови рано лете*, 1959.

В. 1991.

Рајку Ђурићу

Ријека В. је овдје поширока.
Њена је пољска обала затрпана
избјегличким насељима
она друга, на њемачкој страни,
заштитарском жицом, стражом
сијачима свјетла.

За олујна времена и великих киша
В. нарасте, поплави насеља и погаси
надзорне камере и покида
рампе и струјне опкопе.

Избјеглице хрле у таласе и пливају
сумануто к жућеној обали;
„... зафијучу повици и крици
па звиждуци из пиштаљки и лавежи
паса граничарских.

При свакој олују утопи се на стотину лица,
један дио похватају мјештани-сељаци
и тек једна десетина полицији у руке
допадне. Гранична се полиција ове
чињенице срами."

АЛБЕРТ АЈНШТАЈН-ЕКСПРЕС

Дубока је јесен година је
1994. покрајина Бајерн.

Избјеглице, обноћ покупљене, полицијски
транспортери пребацују до граничног
пријелаза Фурт им Валд

и тамо их у теретне возове товаре.

У новембру мјесецу из воза искаче прва
избјеглица (Васил Саву) а потом се искакања

понављају при сваком транспорту:
„Лете Роми као ласте."

То се не би смјело догађати.

Покрајина Бајерн одлучује да добави
специјални воз са 12 вагона
на којима се прозори и врата изнутра
не могу отварати

хуманији су и удобнији (ти вагони) од оних
у старим возовима а путници заштићени
од вањштине и туђих погледа.

У Минхену надену му име Алберт Ајнштајн-експрес
прикопчају још осам вагона и он креће
ка свом крајњем циљу неупитан попут
минерског штапина.

ТЕСПИХ, 1996.

У Нирнбергу у подруму градског музеја (затвореног, иначе, за јавност због реновирања). Први припремни прљави радови. Изводи их мини-фирма рођака Авдулаха Балкана (Личина, мухаџир са Бихора, под присилом турских законика име промијенио).

Другу сам седмицу (најслабији) дио илегалне радне снаге. Имам хаму у рукама и маску про лица, рушим жбуку са плафона и гипсане плоче за зидова, преносим мајсторима алат из одаје у одају и пуним тезгере шутом и оптпасом, али га не вучем до зелених контејнера вани јер не смијем да изађем.

Субота је вани, рација је вани, по платоу пред музејом гузељају крупни полицајци. Потрага је за странцима илегалним радницима. Са подрумског прозора видим им само ноге до колена. И иза тих ногу, тамо с друге стране, ред златарских радњи. Испред једне, у ведром одсјају, сједи постарији човјек на нечему наличном хоклици, зијева,

клима главом тамо и овамо, док прстима једне руке пребира зрна на теспиху. „Ене, чити Јусо, упамти л' га ти?", чујем Авдулаха из прашине што се дига из тршчане плахте коју је управо с плафона срушио.

МАЛВИНА

Из црних хомара на сјеверу
пребацили су нас на југ, у крајину
по имену Сконе.

Запало ме село Т. – бакалница, пошта
здравствена станица у прстену од приземних кућа.
Изван тог прстена, све до морске обале,
простиру се поља са уљаном репом и јарим житима.

Година је 1992, а годишње доба љето.

По буђењу изађем напоље. Нигдје живе душе.
Не знам куд ћу, не знам шта ћу.
Нужда за духаном нагони ме према бакалници.

Мало испред бакалнице излог са натписом:
Библиоτек Т. Провирим кроз стакло,
на полици с десна – усправљена челимице:

Малвина,* Миркова.
Заблехнем се у њу, Бог ме заборави.

По некоме добу дижем свој крст на рамена
и наставим даље лаког хода попут неког ко се враћа
окуражен из суднице или с каквог хитног
љекарског прегледа.

* Mirko Kovač, *Malvinas levnadshistoria*, Arena, 1994.

ПОСТМОДЕРНОСТ

Имам новог друга.
Живи у крошњи џанарике.

У априлу, вратио се из Африке
(зимска турнеја, 150 концерата).

Опази ме, слети; прати шта сам накастио.
Растахирим компост у гредици, измакнем се
и он доскакуће и започне стручно
пребирати црве.

Вољић, грмуша. Први виртоуз прољећа.
Интуитиван, иновативан; у своје мелодије
уплиће пасаже из композиција других
птица* као и фразе из нашега свијета –
звиждук за псом који се с повоца отргао,
кикотање, зврк мобилног или кованице
која се, у вртњи, на столу смирује.

Овакву му B. E. Johnson упућује хвалу:
„hippolais icterina – био си постмодернист
далеко прије свих француских философа."**

*
Будући да зимске мјесеце проводи у Африци, током љета
на северу зна имитирати афричке врсте птице, тако да
искусни орнитолози могу тачно утврдити у којем је дијелу
афричког континента појединa птица презимила.

** B. E. Johnson, *Över Oxbrobäcken*, Bonniers,1996.

СУФИ ЉЕСТВЕ

Љествe на слици –
уплетене од постељних плахти –
могу се видјети у спомен-соби
грофа Ерика Хермелина, а сама соба
у Санкт Ларсу, овдашњој лудници.

Овим љествама Хермелин се
у болнички парк спуштао
и пратећи Хоје поток стизао до крчми
у Лунду, Копенхагену и Малмеу.

У њима се опијао, диванио и свадио.
Када би му новца понестало, бавио се
просјачењем, ситном крађом и лутањем.

Онда би га ухватили.

Између два бјекства
гроф Хермелин ослонац је налазио
преводећи списе персијских суфиста.

„10 000 страница изванредне поезије –
у 36 објављених књига – које нам је луди
шејх из Лунда у наслијеђе оставио".

Наречена оставштина
неће дуго потрајати:

„Гроф Хермелин одбио је језичке реформе
из 1904. и 1906. године, назвавши их светогрђем
и своје је књиге написао архаичним, гломазним
језиком који, данас, међу нордијцима, нити
пише нити чита ико."

У Санкт Ларсу неким су чудом суфи-љеставе сачуване
тако да се посјетилац може лако из небеске ледне собе
спустити у *Музику нижих сфера* – у топлије
сабирне одаје.

ДИВАН, 1936.

Курт се Тухолски напокон
убија.

Неколико дана прије тога чина
рекао је жени која му је о кући бринула
да би волио да буде покопан

испод старог храста у Мариефреду
у чијој је сјени самовао
и писао

Како би му жељу испунила и покрила
трошкове укопа поменута жена
покушава продати дио његовога
намјештаја.

Нуди га прво сусједима
али они – препаднути ил' срдити –
ту понуду одбијају.

Ниси изненађен и не осуђујеш
(и тек с мало стида, неугоде
склапаш књигу и одмичеш
до прозора).

Мркне вани, захлађује. Квартови
приградски бивају празнији;
излазећи из кривине, воз-теретњак
право у твој прозор фарове упире.

Не, ниси изненађен и не осуђујеш.
Могло би се чак и рећи да су они,
ти сусједи, разборито
поступили.

ГРЕТА ГАРБО, 1999.

Наставница цртања, средовјечна жена с танком
сијером косом у реп увезаном, с црном пелерином
у црним чизмама, мами ме упоље да пушимо.

Име јој је Гун, а зову је Хексан (вјештица), причљива је
а махнита и ја волим да је слушам. Јутрос хули
на кустосе који су јој забранили скицирање баштенских
скулптура (Мајка Свеа, Фриге, Грета Гарбо).

И ја хулим. Држао сам да ћу овдје остати подуже
али јутрос кажу да ће Музеј скица* у септембру
ићи под мистрију, а ми, пробни трудбеници,
већ у јуну ићи ћемо на улицу.

Гун ми предлаже болницу – ноћна смјена.
Три дана одмараш, два дана ринташ; запираш и пађиш
задњице стараца, преносиш их из одаје у одају
и читаш им из Библије све док капке на заклопе.

Пуха вјетар с Оресунда, слијећу вране на киповље.
Једна сједи Грети Гарбо на лијевом рамену
загледа јој лице и затим јој кљуца очи и обрве.

СТОЛИЦА ЗА ЉУЉАЊЕ, 2010.

По Јану Куницком (1938–2008)

Каква то коб сили касне пролазнике
да – не размисливши претходно о томе –
залазе у последњу радњу на крају
Књиговезачке улице и да тамо
разгледају многобројне од врбова
прућа исплетене столице за љуљање.

Калфа који опслужује покушава да учини
све што се даде учинити; купи усне
као да ће зазвиждати, миче обрвама
и упреда зулуфњаке али нико не обраћа
пажњу на те спасоносне знаке.

Колико је ова са кожним наслоном
занима се муштерија. Она кошта,
дакле ова? Или ова? Сучекава калфа
али кад се газда попут лава узјогуни
и закашље, он прилази плетеној столици
и овлашно малим прстом лако је заљуља.
Муштерија блехне усхићено и затим се
из затрке као да је вода у питању
баца у њене шкрипаве таласе.

У томе се трену тамо иза банка помјерају
лахке цицане завјесе и избију полицајци.
Прилазе полако вртложној столици и по два у пару
укоче се с обје њене стране. Калфа примиче
судску говорницу и мење на њу све потребне
ствари. Газда – у туги и перици – сиједа, наклони се
и удари неколико пута о сто дрвеним чекићем.
Столица се смјеста зауставља, пале лампе
и стишава жамор у судници.

УЛТИМА ТУЛЕ, 2009.

Од цркве и задњих камених башти силазимо
на докове. Овдје се, кажеш, могу изнајмити
бродице и лађе са бијелим једрима која смо
ко дјеца вјешто цртали премда их нисмо
у збиљи видјели и може се за по дана
архипелаг опловити. Можда се могу
изнајмити и ови снажни нордијски мужјаци
чије су очи ведрије од воде уз коју паће
и излажу атлетска прса, споловила, тетоваже.

„Желим да се купам у твојим очима."
И то ме штрецне и засрами. Ко што ме засрами
мучно штрецање кад год какав талас брепи
о крш приобални. Увијек сам се бојао воде.
Увијек сам мрзео море. Мрзим такође и митове
око мора домишљане. Антропофаги, шамани,
немани. Сирови и (стога) сурови Богови.
„На овом острвљу мјештани живе од крвавих
бродолома које уз своје обале направе.
По Адаму од Бремена може се одавде, уз вјетар
повољни, и до Туле допловити – земље с ону страну
знања, како је назива један млађи путописац
којег су налични страхови сломили.

Вода је сад плића и дно се назире. Ситне рибе
попут игли пробадају вреће мјесечастог
муља. Осврћеш се, гацаш према гласовима,
подижући сукњу повише стражњице; оточић
с благом што пљацука у плићаку
чекајући да неман изрони...

23. 7 – 6. 8. 2009.